

AUSTRALIËRS

Ze werden genoemd

Hij is vriendelijk, hartveroverend, geweer over de schouder, en komt uit een land waar men met het hoofd naar beneden leeft. De Australische soldaat. 'Digger' genoemd, zoals de Britten 'Tommy' en de Fransen 'Poilu' genoemd werden. Het woord 'Digger' heeft alles te maken met het werkwoord 'graven' (to dig), met als bijbetekenis 'goudzoeker'. De 'slouch hat' kordaat op het hoofd, linkerflap omhoog om ongehinderd het geweer over de schouder te kunnen dragen. Op de omhoog gevouwen flap de 'Rising Sun', symbool van de zon die in het oosten opkomt bij het toen nog verste uiteinde van het Britse Rijk, Australië.

Van een bevolking van vier miljoen vertrekken 313.000 Australiërs naar de duizenden kilometers verderop woedende oorlog in Europa. Voor veel soldaten was het een avontuur, de reis van hun leven. Voor 60.000 van hen was het hun dood. In deze hel smeedt Australië de identiteit van zijn natie. Op 25 april – datum van de landing van de Australian and New Zealand Army Corps (Anzac) op een strand van het schiereiland Gallipoli – viert het land Anzac Day, in nagedachtenis van de soldaten die gesneuveld zijn tijdens de Eerste Wereldoorlog en andere oorlogen in de geschiedenis.

Slag bij Fromelles

In 1916 worden de grote veldslagen rond Verdun en in de Somme uitgevochten. Tijdens de weerstand van Verdun en als de eerste gevechten in de Somme uiterst moorddadig blijken, laat Haig de Australiërs zich voorbereiden op een aanval in de buurt van Fromelles. Hij gelooft in een grootscheeps offensief bij Lille om de aandacht van de Duitsers af te leiden en te voorkomen dat de Duitse troepen ter versterking naar de Somme vertrekken. Op 19 juli 1916, tegen 6 uur 's avonds, trekt de 5e Australische divisie ten aanval. Het terrein is vlak. De soldaten zijn onervaren, de meeste ontdekken de

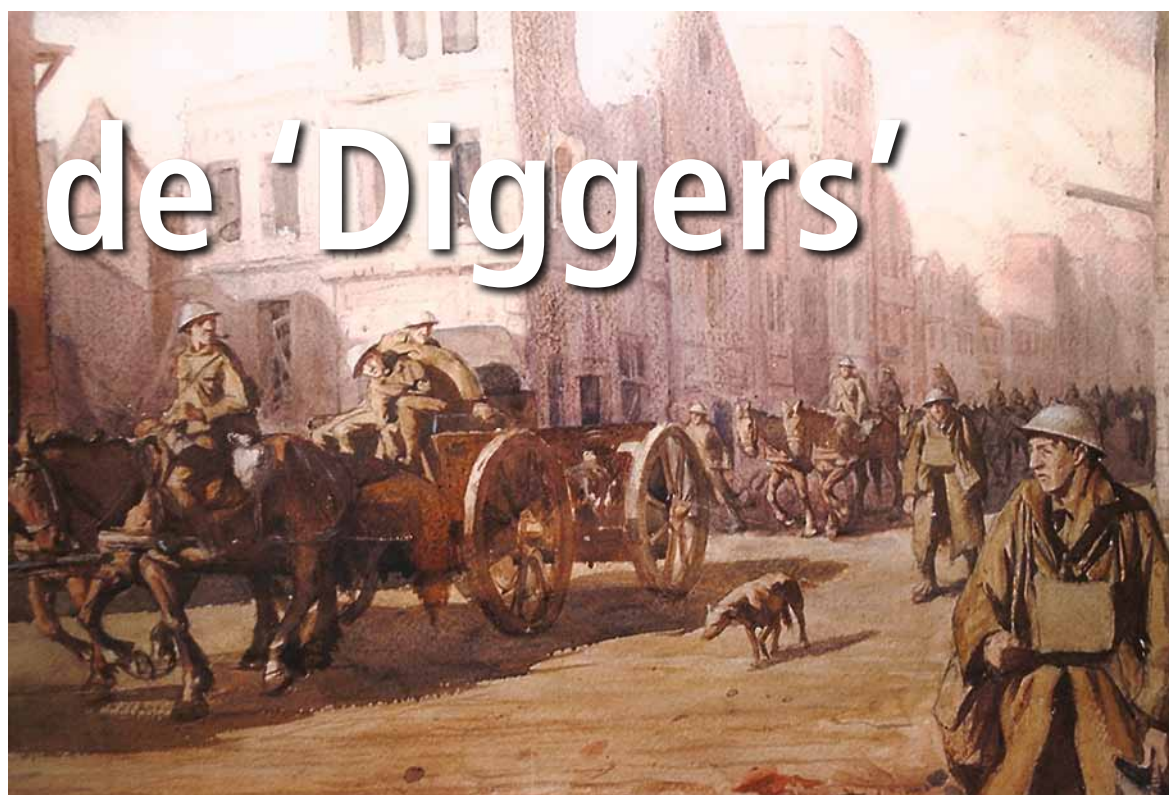
loopgraven. Giftgas, mitrailleurs, de Duitse linies trekken van leer. Op het voormalige slagveld herinnert een zuil aan de soldaten die omkwamen tijdens deze inefficiënte, nutteloze afleidingsmanoeuvre: 5.533 soldaten en officieren van de 5e divisie.

Slagen bij Bullecourt

Op 26 en 27 februari 1917 trekken de Duitsers zich terug achter de Hindenburglinie, codenaam 'Alberich'. In de Pas-de-Calais komen 99 van de 189 bezette gemeentes vrij. De meeste dorpen worden platgebombardeerd, wegen en spoorlijnen verwoest, bomen gekapt en putten vergiftigd. Op 17 maart doen de Australiërs hun intrede in het sinds 28 augustus 1914 bezette Bapaume. Een Duits rapport stelt schertsend: *'Na geheel verwoest te zijn, wordt Bapaume op 400 verschillende plaatsen in brand gestoken'*. Op 11 april, zetten om kwart

over vier de Australiërs van de 1e Anzac de aanval in ten oosten van Bullecourt. Een bittere wind met hagel waait over het niemandsland. De eerste aanvalsgolven moeten een afstand van 600 meter overbruggen, iets meer

dan een kilometer voor de steuntroepen die achter ophoging van de spoorlijn gelegerd zijn. Elf tanks openen de aanval. De Duitsers vuren onmiddellijk. Zes tanks zijn al verwoest voordat ze de prikkeldraadbar-

'De intocht van de Australiërs in Bapaume': een doek van de bij het publiek ombokende schilder Merwyn Napier Waller (1893-1972). Merwyn raakte zwaar gewond bij Bullecourt in mei 1917 en zijn rechterarm werd geamputeerd. Tijdens zijn herstel leerde hij schrijven en tekenen met zijn linkerhand. Eenmaal terug in Australië werd hij een bekend kunstenaar. Replica in de WW Sijl de l'Artois, Bapaume.

rière bereiken. De Britse artillerie heeft zich slecht van zijn taak gekwet: de Australiërs moeten om de doorgang in het prikkeldraad te vinden vóór de Duitse verdediging langs...

De tegenaanval begint rond 10 uur en wordt ingeleid door een bombardement. Een mortier ten noordoosten van Bullecourt neemt de overwonnen loopgraven onder zijwaarts vuur. Een batterij hamert de borstwering af. Er wordt ook geschoten vanuit de ramen van Riencourt: de soldaten zijn perfecte doelwitten tegen de sneeuw witte achtergrond. De geallieerde artillerie slaat slecht terug. Er wordt te ver geschoten, niemand weet of de Australiërs Bullecourt al ingetrokken zijn. In de overwonnen loopgraven slaat iedereen op de vlucht. *'Veel achtergelaten gewonden werden krijsgesvangen genomen of gedood als hun algemene staat hopeloos was...'*. Zo eindigt de Eerste Slag bij Bullecourt. Een verlies van 3.000 mannen, 1.142 soldaten en 28 officieren zijn krijsgesvangen genomen. De verliezen van de Duitsers van die dag: 749 soldaten.

De artillerie verpulvert de Duitse stellingen met behulp van verkenningsvliegtuigen. Dit keer is het grootste deel van de prikkeldraadbarrière vernietigd. Hendecourt, Riencourt en Bullecourt liggen in puin, maar vanuit hun schuilplaatsen zijn de Duitsers steeds klaar voor de aanval. Achter de linies werken honderden mannen aan het herstellen van het wegennet en het vervoer van munitie, proviand en drinkwater. In de nacht van 20 april lanceren de Duitsers zo'n 3.000 gasbommen om de geal-

lieerde aanval te stuiten. Na enig uitstel wordt de aanval uiteindelijk gepland op 3 mei. Doelwit: Bullecourt en Riencourt voor de Australiërs en Hendecourt voor de Britten.

Schrikwekkende getallen: in één enkele dag gooit de veldartillerie 70.730 en de zware artillerie 19.186 granaten. De eerste aanvalsgolven trekken erop uit. De lijken van 11 april hangen nog in het prikkeldraad. Al gauw komt er grote verwarring, want Britten en Duitsers gebruiken lichtkogels van dezelfde kleur om de spervuren in te luiden. Aanvallen en tegenaanvallen volgen elkaar op tot en met 17 mei. Er wordt van bomkrater naar bomkrater met handgranaten gevochten. Von Moser verliest 7.000 man in deze Tweede Slag bij Bullecourt, beschouwd als een heldendaad van de troepen uit Württemberg. De Australiërs verliezen 10.000

man in deze twee veldslagen.

Quoi ? L'éternité

De Australische troepen hebben een belangrijke rol gespeeld in de strategie van de geallieerde legers, vooral in 1918 in het afweren van de Kaiserschlacht, het grote Duitse offensief. De gevechten bij Villers-Bretonneux maken de Australiërs legendarisch als ze een bres voorkomen tussen de Britse en Franse troepen. Moeilijk om te bedenken dat zich een drama heeft afgespeeld in het lome, vredige landschap met hier en daar een bosje. De velden waren bezaaid met duizenden lijken. Marguerite Yourcenar schrijft in haar werk 'Quoi? L'éternité': *'Het komt me elke keer weer in gedachten als ik door de streek van de slagvelden reis, die dodelijke rust aan weerszijden van het luidruchtige, gevaarlijke leven op de snelweg.'*

Foto documentair Fonds Alain Jacques

Bullecourt is voor de Australiërs wat Vimy is voor de Canadezen. Er is geen generatie die niet bekend is met de naam. Het wordt de Australische generaties met de paplepel ingegoten. Een stadje in Queensland heet Bullecourt, er bestaat ook een Bapaume. Elk jaar leggen Australiërs de 20.000 kilometer die hen scheiden van de Artois en de Somme af om de graven van hun grootvaders, overgrootvaders te bezoeken. Deze herdenkingspelgrims van de 'Diggers' stappen regelmatig de VVV van Bapaume binnen. In 2007 kwam een echtpaar langs met de foto van hun schilderij 'De intocht in Bapaume' van Merwyn Napier Waller. Eind augustus 2008 kwam een ander echtpaar langs met artikelen uit het oorlogsdagboek van hun grootvader. *'Ze zijn bij alle plaatsen gestopt die in het dagboek beschreven zijn'* vertelt Pascale Jannoty. William Gilbert MacKenzie, 'Digger', had alle grote veldslagen meegemaakt. Hij was zo onder de indruk geraakt van deze Grote Oorlog tussen Somme en Artois dat hij bij zijn huis in Tasmanië een bordje plaatste met de naam 'Vélu' (een dorp bij Bapaume).